

1908 DUBEN. — APRILO. II. 4.

OBSAH — ENHAVO: Jubilea ekspozicio en Praha 1908. Bohema Unio Esperantista. *Ed. Kühnl:* Plena metoda lernolibro de Esperanto por memlernantoj kaj kursoj (IV. leciono). Bibliografio. Por niaj propagandistoj *(St. Hudec).* Adresaro.

TOTO ČÍSLO prodává se po 30 haléřích.

Oficiala organo de bohemaj Esperantistoj kaj de centra asocio BOHEMA UNIO ESPERANTISTA.

Časopis Českých Esperantistů

vychází 10krát ročně (kromě srpna a září). | eliras monate (krom aŭgusto kaj septembro).

Redaktor: **Ed. Kühnl.**

Předplatné (ročně 3 K pro Rakousko, Fr. 3·75 pro cizinu), a vše týkající se časopisu, budiž zasláno pouze na adresu: „Časopis Českých Esperantistů", Praha II. (Poštovní známky všech států přijímají se v plné ceně.) Redakce vyhražuje si právo upraviti články pro tisk. Netištěné rukopisy se vrátí, byla-li přiložena známka; pracem původním dána přednost. Abonpago, akceptata por almenaŭ unu jaro (Fr. 3·75 = 1,50 Sm por fremdlando, 3 K por Aŭstrio), kaj ĉio, kio koncernas la gazeton, estu sendata nur laŭ la adreso: **„Časopis Českých Esperantistů" en Praha II. (Bohemujo - Aŭstrio).** (Poŝtmarkoj de ĉiuj ŝtatoj estas akceptataj plenvalore.) La redakcio rezervas por si la rajton korekti la manuskriptojn por la preso; la nepresitaj manuskriptoj estos redonitaj, se oni almetis poŝtan markon. Originalaj artikoloj estos ĉiam prefere akceptitaj.

Účet poštovní spořitelny 93.281.

*** ***

BOHEMA UNIO ESPERANTISTA

centra asocio de bohemaj Esperantistoj.

Veškeré dotazy stran založení kroužků, pořádání výstav, přednášek atd. buďtež adresovány: Praha-Karlín 476. s-o Gustav Ctibor, sekretario.

JUBILEA EKSPOZICIO

de la distrikto de

Komerca kaj industria ĉambro en Praha.

Por honorigi la sesdekan jaron de regado de Lia Imperiestra kaj Reĝa Moŝto Francisko Jozefo I.

PRAHA, MAJO - OKTOBRO 1908.

Protektanto: Lia imp. kaj reĝa alteco tronsekvanto Francisko Ferdinando

Honoraj prezidantoj: Dr. František Fiedler, ministro de komerco, Dr. Josef Fořt, eksministro de komerco, Princo Jiří Lobkowicz, grandmareŝalo de reĝolando Bohemujo, Grafo K. Coudenhove, landestro de reĝolando Bohemujo, Dr. Karel Groš, urbestro de Praha.

Parto generala: Ekspozicio de la komerca kaj industria ĉambro. — Subtenado de industrioj malgrandaj kaj artistaj. — Urbaj ekspozicioj. — Komercaj kaj industriaj korporacioj. — Institutoj por bono de laboristoj kaj oficistoj (Sociala politiko). — Komerca kaj industria instruadoj. — Financaj, kreditaj, asekuraj institutoj. — Fervojoj, vaporŝipoj, pontoj kaj vojoj. — Telegrafoj kaj telefonoj. — Arkitekturo. — Inĝeniereco. — Konstruado.

Parto industria: En distrikto de komerca kaj industria ĉambro en Praha estas reprezentataj preskaŭ ĉiuj industriaj fakoj de aŭstria monarkio, inter kiuj multaj per la plej eminentaj fabrikoj. Ekzemple en la distrikto estas: la plej granda sukerfabriko, la plej granda alkohol-distilejo en Aŭstrio, la dua plej granda bierfarejo, la plej granda rafinejo de mineralaj oleoj, la plej grandaj fabrikoj por konstruado de maŝinoj, de agrikulturaj maŝinoj, de vagonoj, la plej grandaj fabrikoj por fabrikado de vakstukoj, de tolajo, de ĉapeloj, k. t. p. el tuta monarkio aŭstria.

La ekspozicio okupas 400.000 m^2, ekspoziciaj konstruajoj 100.000 m^2.

La distrikto de Komerca kaj industria ĉambro de Praha pagas 11 milionojn da kronoj de industriaj impostoj, t. e. duonon da tuta sumo el industriaj impostoj en Bohemujo kaj preskaŭ seponon da impostoj de tuta Aŭstrio.

En Praha kunvenos en jaro 1908 multaj naciaj kaj internaciaj kongresoj, precipe Internacia kongreso de komercaj kaj industriaj ĉambroj kaj asocioj.

Riedler, profesoro de teknika lernejo en Berlin, diris: „La lasta landa ekspozicio en Praha (1891) prezentis koncerne la konstruadon de maŝinoj pli bonan kaj instruan rigardon ol granda halo por maŝinoj en Chicago". Kaj tamen la ekspozicio de maŝinoj en 1891 okupis sole 7.000 m^2, dume tiu en 1908 okupas pli ol 15.000 m^2.

PRAHA — URBO DE EKSPOZICIO.

La ekspozicio estas lokita en la plej granda kaj bela parko en Praha (Stromovka), en pentrinda ĝardeno, ĉirkaŭita de la rivero kaj montoj, plena da aleoj kaj arbaj grupoj, riĉa per ĝardenaj ornamajoj.

Urbo Praha, tiel bela, historia, kie naskiĝis religia reformacio en persono de glora Majstro Jan Hus, kie dum multaj jarcentoj interkomunikiĝis politikaj vojoj de tuta Eŭropo, urbo de cezaroj de sankta roma imperio, urbo, kiu pro sia geografia situacio, pro sia beleco eĉ pro sia riĉeco de historiaj kuriozajoj estas nomata de gloraj viroj kvara en la mondo.

Goethe: Praha estas la plej multekosta perlo en diademo de la urboj.

Alex. v. Humboldt: De la plej belaj urboj de meza Eŭropo Praha okupas la unuan lokon.

William Ritter: Praha estas la plej valora libro de historio kaj arkitekturo.

Leroy-Beaulieu: Prave estas Praha nomata la plej bela urbo de la mondo.

Viollet le Duc: Ĝi estas urbo bela, grandioze konstruita, en stilo ĝis nun ankoraŭ mezepoka, kronita per akropolo, kiu efikas impreson de grandega gotika kastelo. El konstruajoj brilas mirindaj grandeco kaj aristokrateco.

Similajn opiniojn pri Praha esprimis: James Baker, Georg Brandes, Ch. Jensen, Louis Leger, prof. dr. Jos. Neuwirth, L. Thiérot, kaj multaj aliaj.

BOHEMA UNIO ESPERANTISTA,

centra societo de bohemaj Esperantistoj,

kore invitas ĉiujn samideanojn, precipe tiujn, kiuj vizitos la esperantistan kongreson en Dresden, ke ili veturu en nian urbon Praha, ĉar la direkta vojo inter ambaŭ urboj, Praha—Dresden estas tiel mallonga, ke oni povas ĝin dum tre malmultaj horoj (3½) traveturi per vagonaro amuziĝante ankaŭ ĉe tiu okazo per tre interesaj partioj regionaj, precipe en fame konata bohema Svisujo.

Por agrabligi plej multe la restadon en nia urbo, oni prizorgos jam akompanantojn kaj vizitadon de vidindajoj, poste tre konvenajn prezojn de loĝejoj kaj manĝado.

Ĉiujn demandojn respondas: Kancelario de Bohema Unio Esperantista, Praha-Karlín 476, kaj konsuloj de Esperantista Klubo en Praha (I. Kafejo Union), s-oj ing. Hofmann, Smíchov 1054, Arch. C. Nebuška, Praha, Jenštejnská 4, E. Kühnl, red. de „Časopis Českých Esperantistů“ Praha II. 2023.

ÚSTŘEDNÍ SVAZ ČESKÝCH ESPERANTISTŮ

BOHEMA UNIO ESPERANTISTA

pořádal letošního roku první valnou hromadu dne 29. března v místnostech kavárny Union, jejíž hlavním bodem byla zpráva o potvrzení stanov a rozdělení prací jednotlivým funkcionářům. Členům výboru pánům Ing. Sitkovi (předs.), Gust. Ctiborovi (jedn.) a Fr. Svačinovi (pokl.), kteří byli jednohlasnou volbou znovu potvrzeni, byl vysloven upřímný dík za dosavadní a přípravné práce, jimiž Unie může se již vykazati. Rovněž volba revisorů účtů vykonána jednohlasně: zvoleni pp. J. Pohl, oficiál měst. stav. úřadu v Plzni a Jindř. Jelínek, říd. učitel v Kuklenách u Hradce Král.

Výbor rozdělil správu svazu v jednotlivé sekce (organisační, propagační, informační, výstavní, kongresní, časopiseckou, redakční,

konsulatní atd.), aby tak mohly býti všechny záležitosti rychleji a přímo vyřizovány, což, doufáme, bude vítáno všemi kluby českými. Jelikož veškeré práce přípravné již jsou skončeny, nebude výboru nesnadno zahájiti již všestrannou působnost ve prospěch sdružených spolků jakož i všech stoupenců naší myšlénky, jimž význam společné práce dosti jest znám.

Z nejdůležitějších bodů letošního programu jest oficielní zastoupení českých Esperantistů na kongresu drážďanském a snaha připoutati pozornost účastníků tohoto kongresu ku Praze a její jubilejní výstavě, za kterýmžto účelem vstoupil již výbor Unie ve vyjednávání směřující k uspořádání hromadného výletu z Drážďan do Prahy.

STANOVY SVAZU BOHEMA UNIO ESPERANTISTA:

1. Jméno. „Bohema Unio Esperantista" aneb česky „Unie Českých Esperantistů".
2. Sídlo. Praha.
3. Jednací řeč česká.
4. Oficielní orgán. „Časopis Českých Esperantistů".
5. Účel. Účelem Unie jest, rozšiřovati pomocný jazyk mezinárodní Esperanto podporováním spolků v Unii zastoupených v jich snahách propagačních a organisačních. Bdíti nad zachováváním správnosti Esperanta dle prohlášení navrženého autorem jazyka, drem Zamenhofem, a oficielně přijatého kongresem Esperantistů v Boulogne sur M. dne 9. srpna 1905*). – Vydávati knihy, propagační publikace, udíleti informace o Esperantu, organisovati kongresy, pořádati přednášky a schůze, udíleti vysvědčení o znalosti Esperanta, sprostředkovati koupi a prodej tiskovin pro své členy, jmenovati esperantské konsuly (po dohodě se spolky-členy) a pořádati výstavy.
6. Členové. Členy Unie mohou se státi pouze spolky neb korporace v Předlitavsku s českou řečí jednací (nehledě k jich pojmenování), jichž účelem jest rozšiřovati a pěstovati pomocnou řeč mezinárodní, Esperanto. Členové jsou pouze činní.

Přijetí za člena doporučuje výbor a rozhodují o něm zástupci sdružených spolků dvoutřetinovou většinou. Od schválení stanov ministerstvem do zvolení definitivního výboru přijímá členy přípravné komité.

7. Práva členů. Všechny v Unii sdružené spolky vysílají na valnou schůzi po dvou zástupcích, kteří mají právo rokovati, hlasovati, voliti a volenu býti. Každý zástupce má jeden hlas. Súčastní-li se však za některý spolek pouze zástupce jeden, náležejí mu dva hlasy. Je-li zástupce některého spolku současně předsedajícím schůze, předá své právo hlasovací jinému, k hlasování oprávněnému zástupci. Jinak se plnou mocí nevolí a nehlasuje. Zástupce volí každý spolek v Unii sdružený. Zástupce podrží svou

---

*) „La sola, unufojon por ĉiam deviga por ĉiuj Esperantistoj fundamento de la lingvo estas la verketo: „Fundamento de Esperanto" en kiu havas neniu la rajton, fari ŝanĝon. Překlad český: „Jediným, pro všechny Esperantisty povždy závazným základem jazyka jest dílo „Fundamento de Esperanto", v němž nikdo nemá práva dělati změny.

hodnost až do odvolání spolkem, a jest povinností spolků, zvolení nového zástupce výboru Unie ihned oznámiti. Zástupci tito jsou prostředníky mezi Unií a spolky a doporučuje se, by alespoň jeden z nich byl členem výboru spolku.

8. Členství se ruší:

a) neplacením příspěvků po dobu jednoho roku;

b) dobrovolným vystoupením;

c) vyloučením (souhlasí-li dvě třetiny zástupců spolků);

d) rozejitím se spolku.

9. Správa Unie jest obstarávána: *a*) výborem, *b*) sborem zástupců.

Výbor rozhoduje o všech záležitostech, které nejsou stanovami zařaděny v působnost valné schůze sboru zástupců. Sestává z předsedy, jednatele a pokladníka, kteří obstarávají záležitosti dle řádu stanoveného jich vzájemnou dohodou a podávají valné schůzi podrobnou zprávu o své činnosti. Zastupování Unie, svolávání a řízení schůzí, jakož i podpisování listin náleží předsedovi, neb v jeho zastoupení jednateli. Záležitosti peněžní vyřizuje a platně podpisuje pokladník, který alespoň čtvrtletně podává jednateli zprávu o stavu jmění Unie.

V obor činnosti valné schůze zástupců náleží:

a) Volba výboru a to předsedy, jednatele a pokladníka. Mimo ně volí ještě dva revisory účtů. Do výboru může býti volen každý člen kteréhokoli spolku v Unii zastoupeného. Při nové volbě doporučuje se zvoliti do výboru alespoň jednoho z odstupujících členů výboru, nehledě k hodnosti, kterou zaujímal.

b) Usnesení o zprávách funkcionářů, o návrzích výboru, jakož i o návrzích zástupců spolků a revisorů účtů. Návrhy zástupců mají býti podány nejméně 14 dnů před zahájením schůze písemně. Později podané návrhy nemusí býti k rokování připuštěny.

c) Usnesení o návrzích na změnu stanov a rozejití Unie.

Valnou schůzi svolává a řídí předseda, neb v jeho nepřítomnosti jednatel. Kdyby ani toho nebylo, pokladník. Oznámení valné schůze děje se pozvánkami, které adresují se spolkům v Unii zastoupeným, nikoliv zástupcům. Valná schůze jest schopna usnášeti se, je-li zastoupeno v přítomném počtu zástupců deset hlasů. Není-li počet zástupců dostatečný, koná se druhá valná schůze o hodinu později, za každého počtu přítomných. Okolnost ta budiž na pozvání vyznačena. Zápis valné schůze, vedený osobou k tomu vždy zvláště volenou, podpisuje jeden člen výboru a dva z přítomných zástupců klubů, kteří jsou předsedajícím k tomu vyzváni. Usnášení děje se nadpoloviční většinou přítomných zástupců. Při rovnosti hlasů návrh se zamítá.

10. Peněžní prostředky opatřují se:

a) příspěvky členů,

b) dobrovolnými dary a odkazy,

c) výtěžky z kongresů, přednášek, schůzí, zkoušek o znalosti Esperanta, ze slavností a zábav, dále z honorářů za práce překladatelské a z provisí získaných sprostředkováním prodeje a koupě tiskovin pro členstvo.

Unie má právo za peněžité dary, od 50 korun počínaje, věnovati dárcům diplomy. Každý spolek v Unii sdružený, zapravuje za každého svého člena 40 haléřů. Obnos ten jest splatným, jak-

mile člen toho kterého spolku zaplatil příspěvek, ať již celoročně nebo zlomek běžného roku. Účty mezi spolky a Unií vyrovnávají se čtvrtletně. Jedná-li se o větší částky, nebo žádá-li toho potřeba, může Unie požadovati vyrovnání dřívější. Valná schůze sboru zástupců má právo výši příspěvků měniti.

11. Smírčí soud. Spory z poměrů spolkových vzniklé vyřizuje smírčí soud, do kterého každá strana volí si dva důvěrníky ze středu spolku. Tito volí si pátého člena jako předsedu. V případě rovnosti hlasů rozhodne los. Předseda určí stranám čas i místo k stání. Nedostavení se svědčí v neprospěch strany se nedostavivší. Z nálezu smírčího soudu není odvolání.

12. O rozejití se Unie možno rokovati jen tenkráte, byla-li o tom předem učiněna poznámka na pozvánkách k valné schůzi a jsou-li přítomny alespoň dvě třetiny k hlasování oprávněných zástupců. Usnesení stane se dvoutřetinovou většinou hlasů. Jmění Unie v případě rozejití se připadne Ústřední Matici Školské, a kdyby jí nebylo, rozhodne o tom valná schůze.

EKSTRAKTO EL REGULARO DE BOHEMA UNIO ESPERANTISTA:

Sidejo: Praha. Oficiala organo: „Časopis Českých Esperantistů". Celo: Disvastigadi la helpan lingvon internacian „Esperanto" per subtenado de unuigitaj societoj en iliaj penadoj propagandaj kaj organizaj. Zorgi pri konservado de pureco de Esperanto laŭ deklaracio proponita de dr. Zamenhof kaj oficiale akceptita de la kongreso de Esperantistoj en Boulogne sur Mer la 9. aŭguston 1905. Eldonadi librojn, propagandilojn, doni informojn pri Esperanto, organizi kongresojn, paroladojn, ekspoziciojn, kunvenojn, disdonadi la atestojn pri la scio de Esperanto, prizorgi aĉetadon kaj vendadon de presaĵoj por siaj membroj kaj nomi esperantajn konsulojn (laŭ interkonsento kun la societoj-membroj). Membroj de Unio povas fariĝi sole bohemaj societoj aŭ korporacioj en Aŭstrio, kies celo estas propagandi Esperanton. Estas membroj sole aktivaj. Ĉiu societo estas reprezentata de du delegitoj, de ĝi nomataj, kiuj voĉdonas en la kunvenoj de Unio. Komitato estas kunmetita el prezidanto, sekretario kaj kasisto; krom ili estas elektataj de la ĝenerala kunveno du revizoroj. La monaj rimedoj estas kolektataj el: membraj kotizajoj (ĉiu societo reprezentata pagas jare 40 hel. por ĉiu sia membro), donacoj kaj profitoj el kongresoj, kunvenoj, rekompencoj por laboroj tradukistaj k. t. p.

Ed. Kühnl: ÚPLNÁ METHODICKÁ CVIČEBNICE ESPERANTA PRO SAMOUKY A KURSY.

(Pokračování.) (Otisk se nedovoluje.)

ÚLOHA IV. Slovesa časují se v čase minulém a budoucím stejně, jak bylo naznačeno ve III. úloze pro čas přítomný: ku kmeni slovesa přiřazuje se znak času minulého **-is** nebo budoucího **-os**. Zájmeno se ovšem opakuje v každé osobě.

1. mi legis (já) četl jsem
2. ci (vi) legis (ty) četl jsi
3. li legis (on) četl
   ŝi legis (ona) četla
   ĝi legis (on, ona, ono) četl, -a, -o

1. ni legis (my) četli jsme
2. vi legis (vy) četli jste
3. ili legis (oni, ony, ona) četli, -y, -a

1. mi legos (já) budu čísti,
2. ci (vi) legos (ty) budeš čísti
3. li, ŝi, ĝi legos (on, ona, ono) bude čísti

1. ni legos (my) budeme čísti
2. vi legos (vy) budete čísti
3. ili legos (oni, ony, ona) budou čísti

oni legis: lidé četli, četli jsme, četlo se . . .
oni legos: lidé budou čísti, budeme čísti, bude se čísti . . .

Pomocné sloveso e s t i (býti) časuje se:

m i e s t i s - byl jsem, c i (v i) e s t i s - byl jsi, l i (ŝ i, ĝ i) e s t i s - byl, -a, -o, n i e s t i s - byli jsme, v i e s t i s - byli jste, i l i e s t i s - byli, -y, -a; o n i e s t i s - lidé byli; stejně v čase budoucím: m i e s t o s - budu, c i (v i) e s t o s - budeš, l i (ŝ i, ĝ i) e s t o s - bude, n i e s t o s - budeme, v i e s t o s - budete, i l i e s t o s - (oni, -y, -a) budou; o n i e s t o s - lidé budou: budeme, bude se.

Spojka **že** překládá se **ke**. (Protože, jelikož, poněvadž: ĉar, tial ke.)

Mi aŭdis, ke vi estis malsana. Slyšel jsem, že jste byl nemocen. Li esperas, ke vi pardonos al li. Doufá, že mu odpustíte. Oni legos en la historio, ke nia epoko donis al la mondo lingvon internacian. Bude se čísti v dějinách, že naše doba dala světu jazyk mezinárodní.

(Budu čísti = mi legos. N i k o l i v: mi estos legi! Budu šťasten: budu stár: mi estos feliĉa; mi estos maljuna.)

Rozkazovací způsob tvoří se příponou **-u**: Skribu! Piš! Pište! Ni legu! Čtěme! Estu kontenta! Buď spokojen! Estu kontentaj! Buďte spokojeni! Preĝu kaj laboru! Modli se a pracuj! Ni esperu! Doufejme! Venu al ni! Přijďte k nám! Estu sana kaj feliĉa! Buď zdrav a šťasten!

Ve druhé osobě čísla jednotného i množného se zájmeno (ci, vi) vynechává. Pouze k vyjádření důrazu se opakuje. Nun ankaŭ vi rakontu, kie vi estis. Nyní též vy vyprávějte, kde jste byl. Vi demandu kaj mi respondos! Vy se tažte a já odpovím.

Spojka **aby** překládá se **por ke** (účel) nebo **ke** a v y ž a d u j e z p ů s o b r o z k a z o v a c í (-u). Vedou jej, aby neupadl. Oni kondukas lin, por *ke* li ne fal*u*. Chci, aby váš bratr zpíval. Mi volas, *ke* via frato kant*u*.

Pouhého **por** se způsobem neurčitým možno použíti, je-li ve větě hlavní i vedlejší t ý ž podmět. N i manĝas por vivi (por

ke n i vivu). Jíme, abychom byli živi. M i staras sur la benko por vidi (por ke m i vidu) pli bone la aktoron. Stojím na lavici, abych viděl lépe herce.

Zvratné zájmeno osobní **si** (sebe, se atd.) a přivlastňovací **sia**. Kdežto v češtině užíváme zájmen zvratných pro všechny osoby (na př. já se myji, ty se myješ, on, ona, ono se myje, my se myjeme, vy se myjete, oni, ony, ona se myjí; já mám svůj klokouk, ty máš svůj klobouk atd.), platí toto pravidlo v Esperantu pouze pokud osoby **třetí** se týče: zájmena **si** užijeme pouze tehdy, je-li podmětem i předmětem činnosti táž třetí osoba. (Překládáme tudíž zájmenem osobním: já se myji - m i lavas m i n t. j. já myji mne; ty se myješ - c i lavas c i n, t. j. ty myješ tebe.) On se myje - l i lavas s i n. Podmět. on, ve 3. osobě; týž jest i předmětem činnosti. Ona, ono se myje - ŝi, ĝi lavas sin. (My se myjeme - ni lavas n i n. t. j. my myjeme nás; vy se myjete - v i lavas v i n, t. j. vy myjete vás.) Oni, ony, ona se myjí - ili lavas s i n.

Já mluvím o sobě, on mluví o sobě - m i parolas pri m i, l i parolas pri s i. My pracujeme pro sebe, oni pracují pro sebe - n i laboras por n i, i l i laboras por s i. Představte (vy) sobě - prezentu al v i . . . Lidé (oni) ať si představí - oni prezentu al s i.

Kdybychom řekli: l i amas l i n, znamená „lin" osobu zcela jinou, než jest pomdět „li", tedy: on jej miluje, na př. přítele. **Li** parolas pri li - on mluví o něm. (On mluví o sobě - li parolas pri si.)

Podobně jest omezeno užívání zvratného zájmena **sia**: toho užije se pouze v tom případě, je-li podmětem mluvnická osoba třetí a jí se něco přivlastňuje (jinak jest užiti l i a, ŝ i a, ĝ i a, i l i a). S i a užívá se pro všechny tři rody. (Já mám svůj klobouk - m i havas m i a n ĉapelon, t. j. můj, ty máš svůj klobouk - c i havas c i a n ĉapelon, t. j. tvůj.) On ona, ono, má svůj klobouk - l i ŝi, ĝi havas s i a n ĉapelon. Věta: Li havas lian ĉapelon - znamená: on má jeho (cizí osoby) klobouk. (My máme svůj klobouk - n i havas n i a n ĉapelon, t. j. náš, vy máte svůj klobouk - v i havas v i a n ĉapelon, t. j. váš.) Oni, ony, ona mají svůj klobouk - ili havas sian ĉapelon.

Příklady: Mia patro promenas kun sia filo kaj (kun) siaj amikoj. Můj otec prochází se se svým synem a se svými přáteli. Mia patro premenas kun sia filo kaj (kun) liaj amikoj. Otec prochází se se svým synem a s jeho přáteli. — Mi promenas kun mia filo kaj (kun) miaj amikoj. Já se procházím se svým synem a se svými přáteli. Mi promenas kun mia filo kaj (kun) liaj amikoj. Já se procházím se svým synem a s jeho přáteli.

Diru al mi vian nomon! Řekněte mi své jméno! Li diris al mi sian nomon, mi diris al li mian nomon. (On) řekl mi své jméno, (já) řekl jsem mu své jméno. — Estas malfacile por autoro laŭdi sian verkon. Jest nesnadno pro autora chváliti své dílo. Vi laŭdas vian verkon. (Vy) chválíte své dílo.

Zápor vyjadřuje se v Esperantu příslovcem **ne**, které klade se před příslušné slovo, s nímž se však dohromady nepsává. Dvojí zápor v češtině překládá se záporem j e d n o d u c h ý m. Neznám vás - mi ne konas vin. N e byl jsem n i k d e - mi estis nenie, t. j. byl jsem nikde. Zítra nebudu doma - morgaŭ mi ne estos hejme. Neboj se - ne timu. Mia frato ne estas granda, sed li ne estas ankaŭ malgranda. Můj bratr není veliký, ale není také malý.

Zesílení záporu: tute ne, absolute ne. Ŝi tute ne zorgas pri si. Vůbec se o sebe nestará. Mi absolute ne volas vidi lin. Nikterak ho nechci viděti. Opakováním dvojího záporu dociluje se klad nebo zesílení záporu: Mi ne povas ne respondi - nemohu neodpověděti (musím odpověděti). Rakontu nenie nenion - nevyprávějte nikde ničeho.

Ani — ani překládá se **nek — nek** Neviděl jsem ani jej ani jeho bratra — přeložíme: viděl jsem ani jej ani jeho bratra - Mi vidis nek lin nek lian fraton. Neumí ani číst ani psát. Li scias nek legi nek skribi.

Ani (samo o sobě) překládá se **eĉ ne**. Ani jeden člověk není jeho přítelem. E ĉ n e unu homo e s t a s lia amiko. Ani v neděli neodpočívá. Eĉ dimanĉon li ne ripozas. (E ĉ značí: i, ba i: Eĉ la suno havas malkulojn! I slunce má skvrny!)

P o z n. Příslovce místa KIE - KDE (uvedené v úloze III.) snadno zapamatujeme, vzpomeneme-li, že z esper. tvaru KIE dostáváme tvar český KDE vepsáním obráceného c (ɔ) k písmenu I. Od tohoto základního příslovce odvodíme podobně řadu dalších:

Tázací a
vztažné: KIE - KDE (písmeno K opakuje se v obou slovech).
Ukazovací: TIE - TAM, onde (T opakuje se v obou slovech).
Zobecňující: ĈIE - VŠUDE (písmeno Ĉ odpovídá českému Š).
Záporové: NENIE - NIKDE (*NEN- odpovídá* českému NI-).
Neurčité: IE - NĚKDE, kdesi.

K vyjádření směru rovněž použijeme *koncovky -n: kien* - kam, tien - tam (na otázku kam), ĉien - všude (na otázku kam), nenien - nikam, ien - někam.

Nahradíme-li *poslední písmeno* (E) písmenem O, dostáváme novou řadu s u b s t a n t i v, jichž význam podobným srovnáním snadno zapamatujeme:

KIO - CO, TIO - TO, ono, ĈIO - VŠE, NENIO - NIC,
IO - NĚCO, cosi.

Tato slova zcela pravidelně skloňujeme, na př.: Mi diras tion, kion mi scias. Říkám to, co vím (4. pád). Ili donis al mi ĉion, kion mi volis. Dali mi vše, co jsem chtěl. Parolu pri nenio. Nemluv o ničem (v Esp. jeden zápor). Li miksis la akvon kun io, kion mi ne konas. Mísil vodu s něčím, čeho neznám (v češtině po záporu druhý pád, čeho neznám, v Esperantu pouhý pád 4.).

Sloh esperantský vyžaduje některých obratů, kterých v češtině nenacházíme. Uvádíme z nich v této úloze souhlasnost v čísle množném, vyskytuje-li se ve větě více podmětů: Miaj patro kaj patrino estas maljunaj. Doslovně: Moji otec a matka jsou staří. Mi parolas la lingvojn francan kaj boheman.

Předpony a přípony.

Předpona **re-** značí opakování nebo zpětnost (srovnej: rekonstrukce, revidovati, resonance, reprodukce, reorganisace, reformace, recitovati, regenerace, refrakce, reflektor, revokovati a pod.); překládá se slovy znova, opět, zpět, pokud ji ovšem jedním slovem, zahrnujícím smysl těchto, nevystihneme. Někdy vhodně můžeme užiti předpony od: rekonstrui - znovu vystavěti, reveni - vrátiti se, rebrilo - odlesk; revidi - přehlížeti, resono - ozvuk, redoni - navrátiti, refluo - odliv, retrovi - opět nalézti, rediri - odvětiti, rejeti - hoditi zpět, resalti - uskočiti (zpět), rekomenci - znovu začíti, revoki - odvolati.

Česká předpona od- nepřekládá se však důsledně předponou re-, nýbrž častěji složeninami s předložkou for - pryč; odběhnouti (utéci) - forkuri, foriri - odejíti, forlogi - odlouditi, forpeli - odehnati, forbalai - odmésti, forporti - odnésti.

Někdy třeba vyznačiti přesně jedná-li se o opětování činnosti či o zpětnost. Ve větách: znovu navrátiti, znovu uskočiti, opět odvolati a p. jsou oba případy zahrnuty. Zde slovo znovu (opět) přeložíme slovy denove, refoje (foje - kráte, viz číslovky) nebo ree; tudíž: refoje resalti, denove revoki, refoje redoni (doslovně: znovu-kráte zpět-dáti). Zpět, pozpátku překládá se returne.

Předpona **ek-** znamená činnost nebo děj okamžitý nebo počínavý: vidi - viděti, ekvidi - spatřiti, ekkrii*) - vzkřiknouti, ekdormi - usnouti, ekfulmi - zablesknouti ekpaŝi - vykročiti, ektremi - zachvěti se, ektimi - uleknouti se, ekblovi - zadouti, ekridegi - vybuchnouti ve smích, ekĝemi - povzdychnouti, ekplori - dáti se do pláče, ekkuri - rozběhnouti se (srov. diskuri ve cv. III.), ektranĉi - nakrojiti, ekmordi - nakousnouti, ekdolori - zaboleti, ekfrapi - zaklepati, ekmarŝi - dáti se na pochod, ekpensi - pomysliti, eklogi - ubytovati se.

Přípona: **-eg** značí zvětšení, stupňování, gradaci: granda - veliký, grandega - obrovský, alta - vysoký, altega - nebetyčný, haro - vlas, harego - štětina, peti - prositi, petegi - naléhavě, úpěnlivě prositi, dento - zub, dentego - kel, ŝtono - kámen, ŝtonego - balvan, varma - teplý, varmega - horký, krii - křičeti, kriegi - řváti, urbo - město, urbego - veleměsto, bastono -

---

*) vyslov ek-kri-i (trojslabičné slovo!).

hůl, bastonego - kyj, rivero - řeka, riverego - veletok. pluvo - dešť, pluvego - liják, ungo - nehet, ungego - dráp, spár; pordo - dveře, pordego - vrata, ponardo - dýka, ponardego - kopí, ŝnuro - provaz, ŝnurego - lano, kuri - běžeti, kuregi - páditi, ringo - prsten, ringego - obruč, ridi - smáti se, ridegi - chechtati se, buŝo - ústa, buŝego - tlama, arbaro - les, arbarego - hvozd.

Téměř vždy překládá se slovo příponou -eg utvořené výrazem zcela novým, neboť značí pojem širší, nežli by mu dala na př. slova tre, tro ve stupňování naprostém. (Viz úlohu II.) Varma - teplý, tre varma - velmi teplý, tro varma - příliš teplý, varmega - horký.

Podobně užívá se přípony **-et** k zmenšení, zdrobnění, seslabení (diminutivum): varma - teplý, varmeta - vlažný, rivereto - potok, rideti - usmívati se, arabareto - lesík, ŝnureto - provázek, pordeto - dvířka, maneto - ručka, urbeto - městys, denteto - zoubek, bruli - hořeti, bruleti - doutnati, tubo - trouba, tubeto - trubka, lago - jezero, lageto - rybník, fali - padnouti, faleti - klopýtnouti, dormi - spáti, dormeti - dřímati, strateto - ulička, hundeto - psíček, patreto - tatínek, patrineto - maminka, aveto - dědoušek, okuleto - očko, blueta - namodralý, flaveta - žlutavý, nažloutlý, porketo - prasátko, koloneto - sloupek, ŝtupeto - schůdek, dometo - domeček, ĉambreto - světnička, osteto - kůstka, pluveti - poprchávati, knabeto - hošík, knabineto - děvčátko, libreto - knížka.

Přípona **-er** značí jednotlivou částici hromadného celku: ĉeno - řetěz, ĉenero - článek řetězu, mono - peníze*), monero - peníz (moneroj - drobné mince), pano - chléb, panero - drobet, neĝo - sníh, neĝero - vločka, fajro - oheň, fajrero - jiskra, hajlo - kroupy, hajlero - kroupa, ligno - dřevo, lignero - tříska, sablo - písek, sablero - zrnko písku.

Překlad cvičení z úlohy III:

Mi skribas al vi leteron. La patro estas en la ĝardeno. Mi estas pli juna ol vi. Jozefo estas mia plej juna frato. Ju pli granda malsato, des pli granda apetito. Vi estas plej maljuna el miaj amikoj. Li (ŝi) laboras tre diligente. Via patrino estas tre afabla. Mi salutas vin kore. Mi sendas al vi la plej sinceran saluton. Ni iras en la teatron. La korespondado en Esperanto estas tre amuza. Kun multaj personoj kaj multe da nacioj mi korespondas jam esperante. Mi lernas ĝin unu monaton. Bona konsilo estas kara. La pomo ne falas malproksimen de la arbo. Ni venas de la patro kaj ni iras saluti vian avon. Oni rakontas pri vi kaj pri via sukceso. Vi iras pli rapide ol ni. La komercistaro de nia urbo fondas novan societon. Ni aĉetas malkarajn librojn. Ni aĉetas la librojn malkare. La barelo de biero estas pli malpeza ol barelo da biero. Kien iras ŝia frato? Li iras en la lernejon. Malofte pluvas sub la arbojn. Sub la arboj estas ombro. Blindulo ne povas paroli pri koloroj. La tutan jaron mi vojaĝadas tra la mondo. Atendas lin almozula bastono.

Cvičení Ni volis viziti la kastelon, sed ni ne povis eniri, ĉar oni rekonstruas ĝin. Sablero enfalis en mian okulon. Li opinias, ke ni ekkredos. La pluvego malhelpas, ke ni promenadu en la parko. Oni malfermis la fenestreton kaj antaŭ ni aperis belega

*) nikoliv monoj.

panoramo. Ni revenis por paroli ankoraŭ pri via propono, sed ni ne povis atingi rezultaton kaj ni disiris. En arbaregoj estas malvarmete. Mi vidis ĝojan rideton sur lia vizaĝo. Tra la pordego enveturis la kaleŝo en la korton. La ligno brulas sed la cigaro bruletas malrapide. Maljunaj homoj dormetas ankaŭ dum la tago. Ordonu al ŝi, ke ŝi alportu la manĝilaron. Alportu la supon, por ke ni povu tuj ekmanĝi. Kien vi iras? Mi devas rapidi por ne maltrafi (minouti) la vagonaron. Veturu nenien! Apud la rivereto kreskas altegaj poploj. La suno rebrilas en la klara akvo de la rivero. Lia vesto estas tre pura; eĉ ne unu polveron vi trovos sur ĝi. Mi timas ke mi ne renkontos ilin hejme. Kien ne venas la suno, tien venas kuracisto. Eĉ ne unu karton ili sendis al mi. Ĉar vi petas, ke mi rekomendu vian libron, sendu al mi baldaŭ unu ekzempleron, por ke mi povu ĝin tralegi. Vian adreson mi trovis en la adresaro de nia bohema organo esperantista; ĉar vi volas ekligi rilatojn kun studentoj, mi konsilas al vi skribi rekte al nia instruisto. Li ne esprimis sian opinion pri nia agado: li estas nek por nek kontraŭ ĝi. Vi zorgu pri via valizo, mi zorgos pri la mia; en la stacidomo ni trovos eĉ ne unu portiston. Nenie mi trovas tion, kion mi bezonas. Ne iru tien, kien oni ne invitis vin! Je mi aŭdis, ke li revenis kun sia tuta familio. La ĉasistoj ekpafis kaj multe da kolomboj ekflugis en la aeron. Ne ĉio estas vero, kion oni rakontas. Atentu, ke vi ne disbatu la glason per la kruĉo. Kie nenio estas, eĉ la morto ne prenas. Li invitis min en sian loĝejon. Mi venis en lian loĝejon sed li ne estis ankoraŭ hejme. Mi revenis en mian domon malfrue. Nia onklo perdis ie sian horloĝon. Li retenis por si la plej grandan parton. Fierulo parolas ĉie pri si kaj pri sia vivmaniero.

La Espero. Himno esperantista. En la mondon venis nova sento, tra la mondo iras forta voko: per flugiloj de facila vento nun de loko flugu ĝi al loko.

Potkal jsem vašeho bratra. Šel se svým přítelem. Jdu se svým přítelem. Řekni jim, že přijdu později, než včera (hieraŭ). Jdi tam, kam tě posílám. Mluvte upřímně, abychom vám mohli věřiti. Neviděli jsme ničeho (esp. viděli jsme nic, 4. p.) Čemu (4 p.) se naučí (li lernos - bude se učiti, li ellernos - naučí se) toho (4. p.) bude potřebovati. Neřekl (esp. řekl) ani „ano" ani „ne"; ani nedal na jevo (= montri, ukázati) zájem o naši práci. Přeji si (deziri - přáti si), abych mohl vám brzy se odsloužiti (— reservi). Kde jest váš otec? Nevím; odešel (foriri) někam, ale řekl, že se brzy vrátí. Radím vám, abyste počkal. Dovoluji vám, abyste používal (uzadi) všeho (4. p.), co mám (posedi). Nepotřebuji toho (4. p.), co mi nabízíte (proponi). Starejte se (zorgi) o svou práci a nepřekážejte nám. Udeřil mě svou holí. Včera nemohl jsem usnouti. Jsem churav (malsaneta), ale slibuji, že tam přijdu. Ne všude naleznete dobré lidi. Nebojím se, že ztratím peníze. Bojí se, aby neztratil peníze. Přeji vám, aby váš vynález (eltrovo) měl obrovský úspěch. Malá myška (muso - myš) přehryže (dismordi) i tlusté lano. Jedna jiskra stačí (sufiĉi), aby (por s inf.) zničila (detrui) obrovské město. Použili již všeho (4 p.), aby mohli jej zachrániti, ale nic nemělo (jeden zápor) úspěchu (4 p.). Ve městech jsou široké ulice a úzké uličky. Odporučte mi hostinec, kde se mluví (oni) esperantsky. Abyste přišel (por ke vi venu, por veni) ke kostelu, musíte jíti přes most a první ulicí (skrze první ulici - tra la unua strato) v levo. Mnozí si přejí, aby byli všude

prvními (la unuaj). Neposílej ho nikam, jest již pozdě. Po bitvě leželo (kuŝi) všude mnoho mrtvol (kadavro). Dejte pozor (atentu), aby drobty nepadaly na zem. Ber to, co ti dávají. Vlak se rozjíždí, odskoč rychle stranou! Po výbuchu sopky (erupcio de vulkano) země se zachvěla: z jícnu (kratero) sopky vyletělo několik balvanů a šedý popel (cindro) zahalil (ekvuali) celou krajinu (regiono). Přítel ukazuje mi, co mohu, nepřítel ukazuje mi, co musím. Doprovázejte (akompani) jej a buďte všude jeho vůdcem. Nic netrvá věčně (eterne). Loď bez kormidla (direkto - směr, -il) jest hříčkou (l. p.) moře.

(Pokračování.)

BIBLIOGRAFIO.

Faukner-Adresaro de esper. korespondantoj, tre bone aranĝita, aperados de julio. Prezo (afrankite) kun enpreso de adreso 50 hel., 10 ekz. 4·50 K. 50 ekz. 21 K. — Esperanto-Oficejo de K. E. Krupka en Hradec Králové (Bohemujo).

Senpaga broŝuro pri Slovakoj, pri kiu ni skribis en lasta n-o, estos baldaŭ eldonita kaj sendota al ĉiu interesiĝanto. Mendu la bezonan kvanton da broŝuroj ĉe redakcio de „Naše Slovensko" kaj dissendadu ĝin en fremdlandon!

Librairie de l' Esperanto — Paris, 15. rue Montmartre:

Georges Feydeau - tradukis Ferd Doré: Kial ili estas famaj? (11 pĝ. 12 × 17.) Prezo 50 etm. Bonhumora plilongigita rakonteto, kiu bone respondas demandon „Kial dr. Zamenhof estas fama?" — G. Chavet et G. Warnier: Esperanto Manuel. Cours practique et complet en 15 leçons: 2-e edition revue et corrigée. (143 pĝ. 12 × 17.) Prezo 1 Fr. — Gaston Moch: Pri la elparolado de Esperanto. (72 pĝ. 11 × 18.) Prezo 1 Fr. Teoria traktado pri vokaloj kaj konsonantoj aŭ per aliaj vortoj: muzikludo sen muzikilo. Estus malfacile por ĉiuj nacioj kompreni nuancojn inter longeco, daŭro, malfermeco, larĝeco, vasteco k. t. p. de sonoj, ĉar lingvoj vivaj uzas malsamajn nomojn por la samaj sonformoj. Feliĉe — aŭtoro konstatas praktike, ke niaj kongresoj pruvas, ke la teorioj eĉ malsamaj donas samajn rezultatojn. Kiun interesas la demando legu samtempe broŝuron de Cefeĉ: Pri la elparolado de vokaloj en Esperanto.

Hachette & Cie. — Paris, 79. bd. St.-Germain:

Paul de Lengyel: Libro de l'Humorajo. Kolekto de la Revuo. (195 pĝ. 15 × 20.) Prezo Fr. 2·50. Riĉa kolekto da amuzaj anekdotoj kaj ŝercoj aperanta en nova eldono estas libro facile legebla kaj tial rekomendinda ankaŭ al komencantoj. Oni ĉerpas el ĝi ne sole instruon, sed ankaŭ bonhumoron, la spicon de vivo. — Mi aŭdas vin. Poezio de Leono Zamenhof, muziko de F. de Ménil. Prezo 1 Fr. — Kuŝas somero. Poezio de E. de Kanalosŝi - Lefler, muziko, de F. de Ménil. Prezo 1 Fr. — Th. Cart, trad. Dr. G. Robin: Primele Lectiuni de Esperanto. (28 pĝ. 11 × 17.) Prezo L. 0·40. Rumana eldono de konata kaj en multajn lingvojn tradukita verko de Th. Cart. Baldaŭ aperos rumana tradukо de la Fundamento de Esperanto:

tiam ni povos ĝoji, ke Esperanto plene almilitos novan nacion, eble la kvardekan jam!

Presa Esp. Societo — Paris. 33, rue Lacépède:

Du Slavaj Rakontoj. M. Gorkij: La rakonto de Filip Vasilič (trad. V. Dufentrel); J. Vazov: Ĉu li venas (trad. K. S-ev.) Kolekto de „Lingvo Internacia". (40 pĝ. 13 × 18.) Prezo 60 ctm. — Por Esperanto, de Paul Nylén, Rollet de l'Isle, R. Frenkel, N. Kabanov: 24 pĝ. (12 × 20). Prezo 50 ctm. Tiu ĉi represajo de la aldono de „L. J." estas speciale utila al tiu, kiu deziras havi faskon da efikaj argumentoj kontraŭ la teoriuloj dezirantaj „plibonigon" de Esperanto!! — Dr. Legrain, trad. prof. M. Gautrot: La sendependa Ordeno de la Bontemplanoj. Sociala solvo de l' alkoholisma problemo. (24 pĝ. 13 × 21). Prezo 40 ctm.

C. W. B. Naumburg, Leipzig:

Fritz Stephan: Vollständiges Lehrbuch der Weltsprache Esperanto. 40 pĝ. Prezo 40 pf. — Taschenwörterbuch der Weltsprache Esperanto. 56 pĝ. Prezo 75 pf. Esperanto-Deutsch. — Taschenwörterbuch der Weltsprache Esperanto. 71 pĝ. Prezo 75 pf. Deutsch-Esperanto. — Uebungsbuch der Weltsprache Esperanto. Teil I. 47 pĝ. Prezo 80 pf. (11·5 × 17.) — Die Weltsprache Esperanto und ihre Bedeutung für Wissenschaft, Handel und Verkehr. (30 pĝ. 11 × 15.) Prezo 10 pf.

Möller & Borel — Berlin, 95. Prinzenstrasse:

Dr. Kabe: Unua Legolibro, gradigitaj legaĵoj kun frazlibro kaj modeloj de leteroj. (179 pĝ. 11 × 17.) Prezo M. 1·50. En lasta numero de nia unua jarkolekto ni parolis jam pri la nomata libro, kiun ĉiu Esperantisto devus tralegi kaj trastudi. — Anakreontos A. Stamatiades: Gramatiko kaj ekzercoj de la internacia lingvo Esperanto. Samos' a esp. societo. Azia Turkujo. (113 pĝ. 11 × 17·5.) Prezo Fr. 1·30. Samtempe aperos propagandaj broŝuroj kaj vortaro por Grekoj, danke la klopodojn de nia samideano A. Stamatiades.

Diversaj: Tradukoj de Georgo Davidov: Morituri vos salutant, armena rakonto de V. Papazjan. La jukagiroj, etnografia skizo. Ĉerkesaj rakontoj, Persaj skizoj. — Hungara Poemaro II. esperantigis Fiedler, Marich, Rajczy. Ĉiuj broŝuretoj eliris en la Esperanta universala biblioteko, redaktata de A. Marich. (Budapest, IX. Üllöi ut. 59.) Unu numero kostas 30 hel. Tiuj ĉi verketoj estas la solaj en nia literaturo, kiuj konigas nin kun aŭtoroj armenaj, gruzaj kaj ĉerkesaj. Kelkaj el ili estas novaĵo ankaŭ por niaj legantoj bohemaj. — Weiser Hirsch (Blanka Cervo) apud Dresden. Esperanta vilaĝo 1908. (52 pĝ. 14 × 22.) Ricevebla ĉe Dr. A. Schramm (Dresden, Ständehaus) por 25 pf. Ilustrita bele presita gvidlibreto. — Esperanto, malá učebnice. Upravili Th. Čejka a Jos. Krumpholc. 6 vydání. (32 pĝ. Prezo 20 hel.) Traduko de la konata franca (10 ctm.) broŝuro propaganda. — G. Christofel: Lernolibro de natura stenografio Gabelsberger, alfarita al Esperanto. (49 pĝ. 14·5 × 22.) Prezo M. 1·50. Heckners Verlag Wolfenbüttel. — Ch. Barit: L' Espero, stenografia sistemo tute finita speciale verkita por Esperanto. (21 pĝ. 15 × 23.) Prezo Fr. 1·50 afr. Eld. L. F. Canet, Limoges, France. — Al Esperanto estis jam preskaŭ ĉiuj

ĉefaj sistemoj de stenografio alfaritaj. La lasta estas nova kaj neŭtraia verko, kiu interesas per sia originaleco. — Doce lecciones del Esperanto. (48 pĝ. 12·5 × 19.) Prezo 50 centavos. Eld. grupo esperantista de Montevideo. Praktika hispana lernolibro en dek lecionoj akompanataj de vortaro kaj ekzercaj artikoloj. — Dr. W. Borgius: Die Weltsprachen-Bewegung vor dem Forum sachverständiger Kritik. (28 pĝ. 14 × 21.) Prezo 40 Sd (1 K). Eld.: Esperanto-Verlag Hans Th. Hoffann. Berlin W. 35. Bonega kaj science energia broŝuro, kiu estos taŭga batalilo en manoj de niaj germanaj samideanoj kontraŭ la pseŭdokritikoj, similaj al tiuj de Brugmann kaj Leskien. Multaj kondamnas Esperanton senpripense kaj eĉ senzorge, ne esplorante ĝin objektive kaj motivigante sian antaŭjuĝon kontraŭ Esperanto per ŝajna scienceco. Tiaj scienculoj meritas kritikon sendulgan, ĉar alie ŝajnus ilia „laboro" direktodona. — Esperanto, kuplet č. 382. II. eldono. Prezo 20 hel. Jos Šváb. Praha. Ne tiom interesa pro sia kvalito kiom pro la fakto pruvata, ke Esperanto estas jam ĉe ni juĝata kiel afero sufiĉe diskonigita, por ke la ŝercistoj bazigu sur ĝi siajn pli - malpli spritajn amuzajojn.

POR NIAJ PROPAGANDISTOJ.

Kritiko de artefaritaj lingvoj tutmondaj. En somero de la pasinta jaro eliris broŝureto „Zur Kritik der künstlichen Weltsprachen" verkita de germanaj filologoj K Brugmann kaj A. Leskien, kiu tre malfavore prijuĝis la ideon de helpa lingvo internacia. La broŝureto ne devis longe serĉi respondon, defendon de tiu ĉi ideo. Tiu respondo aperis nunjare en la samtitola libreto de Baudouin de Courtenay, profesoro de kompara lingvoscienco ĉe la St. Petersburga universitato. La artikolojn de Brugmann kaj Leskien oni povas dividi je du partoj: ĝenerala, kiu priskribas la ideon de la helplingvo kaj speciala, kiu pritraktas lingvon Esperanto. En la unua parto aperigas Brugmann sian „a priori" opinion, ke lingvo artefarita ne estas eĉ ebla kaj ke ĝi ne estas, kiel diras Esperantistoj · ŝanĝebla organismo. Je tio respondas Baudouin de Courtenay per klarigo, kio estas organismo, ĉu estas la lingvo vere organismo kaj ne plimulte ia meĥanika ilo. Liaj propraj vortoj pri tio interalie estas: „Ĉu la homo ekzistas por la lingvo aŭ la lingvo por la homo?" kaj „La lingvo estas nek izolita organismo, nek netuŝebla idolo, sed instrumento kaj ago. Kaj la homo havas ne nur la rajton, sed eĉ la socialan devon, saĝe plibonigi siajn instrumentojn, aŭ eĉ anstataŭigi jam ekzistantojn instrumentojn per pli bonaj". Leskien ree kontraŭmetas al la ideo de la helplingvo la opinion, ke, se jam ia helplingvo vivus, certe ĝi estus ĝis nerekonebleco ŝanĝita de tiuj samaj elementaj fortoj, kiuj dum la jarcentoj ŝanĝas la lingvojn naciajn. Sed laŭ Baudouin de Courtenay tio ne povas okazi en la helpa lingvo, ĉar tiun lingvon oni ne lernos kiel la gepatran senpere, sed per lernado kaj legado nur post la sciado de gepatra lingvo tiel, kiel oni lernas alian lingvon. Ne povos do influi je helpa lingvo la „elementaj fortoj" de la lingvo, same kiel ili ne influas ekzemple je dialekto „neŭhochdeutsch".

Koncerne Esperanton Leskien pretendas, ke ĝi estas lingvo malfa ila kaj malfacilege parolebla. Baudouin de Courtenay mon-

tras kontraŭ tio, ke facileco aŭ malfacileco, kiel ideoj rilataj, multe dependas de la volo aŭ kontraŭvolo de la lernanto. Kaj la parolebleco, la ideala parolebleco, kiun Leskien postulas, estas pure neatingebla kaj nenie ekzistas. Malgraŭ tio estas Esperanto — montrite jam a posteriori — plimulte facila kaj rilate plimulte facile parolebla ol ĉiuj lingvoj „vivaj“ kaj „naturaj“. Tio ĉi ne bezonas ekzemplojn. Leskien pretendas plue, ke per la akcentado de antaŭlasta silabo estas malklarigataj precipe la lasta silabo kaj parte la unuaj silaboj de la sekvanta vorto. Respondo de Baudouin estas, ke en Esperanto oni devas ĉ i u j n silabojn elparoli klare kaj je tio devas kutimiĝi popoloj, kiuj neklare elparolas la silabojn neakcentitajn. Tio certe ne estas tro granda postulo rilate al diversaj malfacilaĵoj, kiujn ni renkontas en aliaj lingvoj. Fine diras Leskien, ke Esperanto ne solvas problemon de la helplingvo, ke ĝi estas sensukcesa provo nerigardante kaj nerimarkante, kiel Baudouin de Courtenay bone diras, ke vere

a) Esperanto estas lingvo reala,
b) ĝi ne estas unuflanke romana,
c) ĝi ne estas tro arta,
d) ĝi havas praktikajn superecojn kompare al la plejmulto da aliaj „tutmondlingvoj“,
e) ĝi estas en la nuna tempo inter ĉiuj artefaritaj tutmondlingvoj la plej disvastigita.

El finaj konkludoj estas rimarkindaj: „En Esperanto nenio ekzistas, kion oni ne povus konstati ankaŭ en la tradiciaj lingvoj. Tie oni havas la samajn elementojn, la samajn proprecojn, la samajn tendencojn, sed alie kaj laŭ aliaj proporcioj grupigitajn. Esperanto do posedas ĉiujn signojn de vera „natura“ lingvo.“

„En Esperanto ĉiuj elementoj estas ĉerpitaj el la vera lingvovivo kaj uzataj kun saĝeco kaj prudenteco.“

„Ĉiuj noveŭropaj lingvoj celadas al la sama morfologia konstruo, kiu estas efektivigita en Esperanto.“

Tiu ĉi libreto verkita de Baudouin de Courtenay estas tre laŭdinda pro sia vere filozofia precizeco kaj tiom pli ŝatinda, ke ĝi estas verkita de fakscienciisto, de homo kompetenta.

S. Hudec.

„**Eksdelegacio.**“ (Aldono al Cirkulera Letero de Dr. Zamenhof.) Agado de la sekretario de Delegacio montras al ni, ke ni eraris, nominte rajte ĉi tiun n e p l u e k z i s t a n t a n komitaton uzurpema. Efektive konsistis la komitato el unu aŭ du personoj, kiuj kaŝis en decida momento ĉion, kio ne plaĉis a l i l i kaj aranĝis aferojn laŭ s i a volo. Malbonuzinte laboron de la Esperantistoj, kredintaj la Delegacion neŭtrala kaj justa, ili volus nun sankciigi per ĝia nomo s i a j n ŝanĝproponojn, pretekstante esti rajtigitaj, de kiu?) kaj sendas (laŭ kies ordono??) al ĉiuj subskribintoj de Delegacio malverajn sciigojn, per kiuj ili celas ŝanceligi fidon je Fundamenta Esperanto. Kvankam ilia sentaŭgaĵo estas nomita Ido, tamen ili ne ĉesas sin kalkuli inter Esperantistojn, opiniante, ke la ĝisnuna reklamo farita por Esperanto estos nutriga lakto por ilia ido — plagiato de praktike esplorita nia lingvo. Ĉiuj Esperantistoj kondamnis tian filaboron: multaj deklaracioj pri fideleco al Fundamento estis al ni senditaj el ĉiuj landoj! Fundamento, kian oni postulis havi, por scii, ke oni laboras por afero netuŝebla kaj protektota de ĉiuj samideanoj estas la plej grava fakto, kian donis al ni la unua kongreso. Oni voĉdonis pri ĝi — ĉiuj

manoj leviĝis; ĉu tiu, kiu volas hodiaŭ prediki rekte' kontraŭ ĝi, memoras, ke tiutempe ankaŭ li povis esprimi publike sian opinion? Aŭ ĉu li timis esti vidita?

Korespondantoj. *38. S-o Bolesław Zalewski, *Warszawa*, ul. Chmielna 88/90. Rusa Polujo, (dez. kor. kun lernantoj, junuloj pri movado esp.). — *39. S-o J. Jürisson, *Dorpat*, Lifl. g. Rathausstr. 26. Rusujo (il. k.). — *40. S-o L. Bacarait, *Barcelona*, Paradis 12. Hispanujo (stenografio Stolze-Schrey, il. k.). — *41. S-o Albert Barthel, stenografiisto, *Copitz a. E.*, Germanujo (il. k.). — *42. S-o S. A. Pedaŝenko *Moskva*, rue Riazan, maison Gautié, chemin de fer Moscou-Kazan, Ruslando (dez. il. k. de monumentoj). — *43. S-o Armando Rabello, *Rio de Janeiro*, rue Clara de Barros E. I. E. do Riachuelo. Brazil. (il. k.). — *44. S-o Georg Schröder. *Lysekil*, Skottegrändm 36. Svedujo (dez. multajn korespondantojn por la nova klubo en Lysekil). — *45. S-o D. Iv. Vodeničarov (veteriner) *Harmanli*, Bulgarujo (dez. interŝanĝi poŝtmarkojn kaj il. k.; tuj ĉiam resp.). — *46. S-o Alfonso Baldrich, *Barcelona*, Iglesia 19. *Sabadell*, España (il. k.). — *47. S-o L. Démarest, prez. de franca Gvinea Grupo (dum libertempo) en *Larnagol* par Cajarc. Lot. Francujo (dez. koresp. kun instruistoj). — *48. S-o Fr. Krzeminski, *Żyrardów*, str Wiskicka 44. Ruslando — *49 S-o O. O. Gran, *Berger i Jarlberg*, Norvegujo (poŝtm. il k. let.). — *50. S-o Charles G. Stuart-Menteath, 33. Upper Bettard Pl. *London W. C.* Anglujo (dez kor. pri militaj demandoj; metu stelon sur la sendajojn!) — *51. S-o J. González, Paradis 12. *Barcelona* (p. k. aŭ letere pri naciaj aferoj). — *52. S-o Higinio Garcia, Paradis 12. „Esp. Kataluna", *Barcelona*. — *53. F-ino Laura Staveley, *Wisbech*, Norwich House, Anglujo (tuj resp.) — *54. S-o Karl Harald, Sarén, Martinskatu 3. *Abo*, Finnlando (kor. kun ĉiu pri ĉio) — *55. S-o Angel Zulaica, ŝipestro, *Santurce*, apud Bilbao, España. — *56. S-o Thomas Smith, Alderley Edge. *Manchester*, Anglujo (kor kun abelkulturistoj). — *57. S-o A. Bastien, mercier, *St. Denis* près Paris (il k. popoltipoj, scenoj el ĉiutaga vivo). — *58. S-o Feliks Knapski, prez. de Zgierz'a Esp. Societo. *Zgierz*, Polujo, Piotrk. gub. (il. k.). — *59. S-o O. Poulsen, Tvaergade 25. *Odense*, Danujo (interŝanĝas bele koloritajn il. k.). — *60. S-o Natalis Hauël, 6. pl. Thiers, *St. Denis* près Paris (il. k., interŝanĝas poŝtm.). — *61. S-o Alex Pride, Rosebank, *Errol*, Pertshire, Skotlando (koloritajn p. k. de aktorinoj kaj virinoj). — *62. S-o Rev. J. Beveridge, 8. Prospekt Place, *Dundee*, Skotlando (il k. poŝtmarkojn). — *63. S-o Nic H. Krestanof, lernanto, *Orhanie*, Bulgarujo (p. m.).

Rimarkoj: *28. S-o Iv. Krestanof, scienca amanto, *Pirdop*, Bulgarujo (dez. interŝanĝi p. m. il. k. kaj gazetojn). — Ne deziras plu korespondadi: *4, *22.

Pola Esperantisto (Warszawa, Hoża n-o 4, m. 8), organo de polaj Esperantistaj societoj. D-ro L. L. Zamenhof promesis helpi per siaj konsiloj al la redakcia komitato. La plej konataj polaj kaj alilandaj Esperantistoj konsentis subteni ĝin per sia kunlaborado. Programo de la gazeto: Propagando de lingvo Esperanto en Polujo kaj diskonigado de polaj ĉefverkoj inter alilandaj Esperantistoj. En la jaro 1908 interalie aperos: „Protesilas kaj Leodamia" de St. Wyspianski en la traduko de dr. Leono Zamenhof. — „Kio estis iafoje en Sidonio" de H. Sienkiewicz (trad. A. Grabowski). — „En la fumejo de opio" de Wł Reymont (trad. dr. Bein). — Postulu specimenan numeron!

Eldonanto: **Ed. Kühnl.** — Presejo de K. Pitter, Praha.